
Rektor UK a předseda ČKR profesor Hampl přivítal nový akademický rok

Rektor UK a předseda České konference rektorů profesor Hampl přivítal nový akademický rok

Rectores Magnifici, Spectabiles, Honorabiles, Excellence, Cives Academici,
kolegyně a kolegové, milí hosté, dámy a pánové!



Především bych Vás všechny jménem České konference rektorů – ale samozřejmě i sám za sebe – rád pozdravil na počátku nového akademického roku a vyjádřil přesvědčení (a přání), že jakkoli to bude rok náročný, bude zároveň i vstřícný a kreativní. A znovu bude platit, že bude záležet jen na nás, jak zvládneme jeho výzvy, jak naložíme se šancemi, které nám nabídne, jak se vyrovnáme s úkoly, jež před nás postaví a jak zvládneme problémy, jež nám postaví do cesty. Scházíme se pravidelně, vždy na počátku akademického roku, s vědomím, že znovu bude neopakovatelnou kombinací a dynamickým průsečíkem včerejších bilancí, dnešních záměrů a zítřejších výzev, abychom se ujistili, že o nich víme, že na ně máme – a že před nimi nebudeme couvat. Scházíme se, protože lidé spříznění společnou volbou by se měli setkávat, aby potvrdili svoji příslušnost k tomuto úžasnému a vzrušujícímu světu nikdy neukončitelného poznání, ničím neohraničeného bádání a neúnavně šířeného vzdělávání, které by nás mělo činit nejen odborně a profesionálně připravenějšími, ale také lidsky vyzrálejšími, chápavějšími a občansky odpovědnějšími.

Tentokrát nám pohostinnou akademickou půdou pro naše setkání nabídla Univerzita Pardubice, která letos otevírá svůj akademický rok již po čtyřiašedesáté, a tak mi dovolu, abych jejím představitelům, v čele s J. M. prof. Miroslavem Ludwigem, poděkoval za vstřícné a přátelské přijetí. Ostatně vstřícnost, přátelství a kolegalita, schopnost naslouchat a ochota vzájemně si porozumět, to jsou ony elementární a nepřekročitelné hodnoty, jež činí z akademického prostředí

čirou enklávu pozitivní deviace v tomto mnohdy deformovaném a pokřiveném světě, který má nezřídka tendenci nedoceňovat intelekt, ignorovat etiku a naopak spiritualitu chápat jako balast a charakter jako retardér. Myslím, že je důležité, abychom si právě toto uvědomili a připomenuli!

Možná by se slušelo zarámovat zahájení akademického roku 2013/2014 na českých vysokých školách bilancí dosaženého a přehledem očekávaného. Takováto rekapitulace nepochybně o mnohém vypovídá, ledacos předjímá a k lecčemu vyzývá. Ale říkám si, proč tu parafrázovat obsah výročních zpráv a aktualizací Dlouhodobých záměrů, které toto všechno relativně komplexně zachycují? A není vlastně pro to, čeho jsme dosáhli a kam dál směřujeme, rozhodující, jaký zvolíme další přístup? Tedy nejen to, jak naše témata reflektujeme, co determinuje naše priority, skládá hodnotové žebříčky, ovlivňuje naše motivace, ale i to, jak se dokážeme vyrovnat s tím, když se nedaří nebo je třeba se stmelit a čelit nepřijatelným alternativám?

Tenhle princip adresné a osobní odpovědnosti z nás nikdo nemůže sejmut – a to je dobře, neboť někde v něm je zakódován i princip naší akademické svobody. To si obzvlášť intenzivně uvědomuje každý, kdo ji někdy ztratil. Právě to se musí latentně promítat do jakékoliv případné novely zákona o vysokých školách. Na jedné straně jsme toho nedávno opravdu hodně odpracovali, mnohého dosáhli, lecčemu negativnímu zabránili a ledacos měli připraveno pro definitivní dotažení. V kontextu známých událostí na naší povážlivě rozkolísané politické scéně je však tento dokument zatím „zaparkován“ někde v byrokratickém suterénu. Vzhledem k míře konsensu, kterého se podařilo dosáhnout v některých důležitých tématech, je velmi žádoucí, aby tento text byl po stabilizování politické situace využit, ale pouze tak, aby přitom křehký konsenzus nebyl rozbit (což se nepochybně stane při větší než malé míře politické ingerence, jak už jsme opakovaně zažili v nedávné minulosti). Jakkoli se to týká jen jistého (byť velmi významného) segmentu našich vysokých škol, je třeba připomenout, že v obdobné situaci je rovněž dlouhá léta potřebný – a nyní konsensuálně připravený – návrh zákona o univerzitních nemocnicích. Vysoké školy již přežily víc, nežli absenci dvou právních norem, které do značné míry determinují jejich život, a zcela nepochybně přežijí i tentokrát. Ale dobrý tento stav rozhodně není.

Podobně nikomu a ničemu neprospějí těžkotonážní tance na nejvyšší úrovni odehrávající se v souvislosti se jmenováním vysokoškolských profesorů. Mocenské zásahy tohoto typu jsou pro akademickou půdu nepřijatelné a dehonestují zejména jejich původce obdobně jako utilitární a střelhlbité bilaterální dohody o dalším postupu, který se ve svém důsledku týká celého akademického prostředí.

V takovýchto případech musí být hlasy vysokých škol důrazné, jednotné a nepřeslechnutelné. Věřím, že takové budou, jak se v minulosti již nejednou prokázalo, a také bych rád věřil, že snad již skončí období, kdy bylo třeba zvedat je příliš hlasitě a až příliš často. To, že se tak již nejednou stalo, rozhodně není apriorní obrana proti promyšleným změnám. Ale stává se tak vždycky tam, kde argumentaci a promyšlenost daný krok postrádá tak, jak to je v současné době třeba v případě „Blitzkriegu“ hovorově přezdívaném „prezidentská novela“, jež má nově vymezit kompetence při jmenování našich profesorů. Stále pronikavěji se ukazuje, že se v daném případě nejedná pouze o technický a formální akt, ale o respektování důstojného rámce, jež vyjadřuje váhu, kterou naše společnost tomuto akademickému titulu přisuzuje. Slepý výstřel, jež byl vyslán tímto směrem, rozhodně minul cíl a já pevně věřím, že bude nalezeno adekvátní, důstojné a konsensuální řešení, které bude pro všechny přijatelné. Mechanické a triviální nahrazení prezidenta ministrem školství, jehož úřad se řadí mezi jeden z nejčastěji obměňovaných vládních postů, toto řešení ale určitě nenabízí!

Příznačná pro každý nový vstup do akademického roku je na jedné straně nejistota – spojená na úrovni státu s tvorbou rozpočtové kapitoly věnované školství a vědě – a na druhé straně naděje spojené s nástupem nových studentů na naše vysoké školy. V prvním případě musíme udělat všechno pro to, abychom se, navzdory prakticky všem předvolebním proklamacím, neocitli na konci potravinového řetězce. Kvalitní (a tedy kromě jiného i kvalitně zaplacené) vzdělání spojené s kvalitní vědou a dalšími relevantními tvůrčími činnostmi je klíčové pro ekonomickou cestu celé společnosti vpřed – a to nepochybně i v regionech, které právě teď řeší vážné problémy v oborech, které se vzděláváním zdánlivě příliš nesouvisí. ČR proto s maximálním důrazem vyzývá všechny politické strany, které se v nadcházejících sněmovních volbách budou ucházet o podíl na řízení státu, aby příští vláda zařadila vzdělávání a výzkum mezi vůbec nejvýznamnější priority země. A to především ve finančním smyslu, nejen – tak jako dosud – přípravou dalších vln reform nebo rádo by reformem bez snahy zmírnit dlouhodobé podfinancování veřejného vysokého školství. Veřejné financování veřejných vysokých škol a vědy na nich nesmí dále klesat, naopak, je potřeba se dostat alespoň na úroveň před začátkem současného setrvalého poklesu. Už příliš dlouho čekáme na takové prosté a v civilizovaných zemích běžné nástroje, jako je možnost odečtu podnikových investic do výzkumu na vysokých školách od daňového základu firem nebo zvýhodnění inovativních a high-tech řešení při výběrových řízeních. V této souvislosti nelze neopakovat, že nejvýznamnější reformou, která by pozitivně proměnila vysoké školství, by byla novela zákona o veřejných zakázkách, která by umožňovala budovat nejšpičkovější vědecká pracoviště.

K příchodu nové vlny studentů na naše školy bych chtěl říct, že by měli představovat to nejlepší ze středoškolské intelektuální elity, která má talent, vůli i dispozice na sobě dále pracovat a dělat tak radost sobě i nám. Vítám při této příležitosti na akademické půdě našich vysokých škol nové kolegy, žádám je, aby svůj imatrikulační slib brali vážně, a přejí jim mnoho šťastného, podnětného a inspirativního na jejich cestě za vzděláním a poznáním. Léta strávená na vysoké škole nabízejí více příležitostí než kdykoli dříve a já pevně věřím, že oni tuto příležitost nepřehlédnou a budou se snažit si svá studia užít a prožít a nikoli pouze přežívat.

Společným jmenovatelem všech témat a otázek, jichž jsem zde letmo dotkl, a klíčovým impulsem pro nalezení optimálních řešení a odpovědí, je způsob, jakým je dokážeme reflektovat. Jak odpovědně, kvalifikovaně a profesionálně je zvládneme – jak poctivě je uchopíme. A tak bych nám všem chtěl popřát, aby se tato poctivost stala samozřejmým atributem našich činů a kultivovaného akademického prostředí. Takového prostředí, kde charakter má povahu osobní vizitky, morální kritéria mají nezastupitelnou váhu, etika není jen transcendentální teze, ale praktický korektor našeho

konání, podvod je diskvalifikační faul, konkurenční kolega není nepřítel a jiný názor je primárně důvod k věcné diskusi a zamyšlení. Přiberme si prosím ke všem pedagogickým, badatelským, publikačním a studijním aktivitám ještě tuto a učiňme z ní leitmotiv naší důvěryhodné akademické existence. A vám, milí studenti, přeji, aby se vám v takovém prostředí dobře studovalo, aby povzbuzovalo vaši iniciativu, formovalo vaši osobnost a inspirovalo vás k důstojné práci a životu. Kde jinde než na akademické půdě bychom o to měli usilovat, kdo jiný než my by za to měl nést odpovědnost a kdy jindy než dnes to naše, v tomto ohledu již téměř chronicky nemocná společnost, potřebuje.

Před námi je nový, společný akademický rok, ve kterém budeme bádát, učit a studovat – a také v řadě případů volit nové představitele vysokých škol, kteří budou v budoucnu ovlivňovat jejich směřování a tvář. Ať je to volba spravedlivá a uvážlivá a její protagonisté nevystřídají deset (či jedenáct) rezortních ministrů jako my, kteří ve svých akademických funkcích budeme končit.

Ať je to rok úrodný, radostný a požehnaný. Ať je tu pro dobro, štěstí a blaho nás všech. Tohle si přejme dnes, na jeho počátku – a pak dělejme všechno pro to, aby si každý z nás mohl při zahájení toho dalšího akademického roku říci, že udělal všechno pro to, aby takový opravdu byl!

Quod Bonum, Felix, Faustum, Fortunatumque Eveniat.

Prof. RNDr. Václav Hampel, DrSc., rektor UK a předseda České konference rektorů